

Trelleborgs kommun
bildningsforvaltningen@trelleborg.se

2023-10-13
Dnr 2022:11512

Beslut

efter kvalitetsgranskning av arbetet med extra
anpassningar och särskilt stöd under elevernas
hela dag i skolan och i fritidshemmet vid
Sjöviksskolans anpassade grundskola
i Trelleborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd under elevernas hela dag i skolan och i fritidshemmet vid Sjöviksskolans anpassade grundskola i Trelleborgs kommun. Granskningen omfattar verksamheten i lågstadiet och fritidshemmet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning har skolan och fritidshemmet arbetssätt för att kunna ge eleverna extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningen i dess helhet?
2. I vilken utsträckning leder och styr rektorn arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i skolan och fritidshemmet utifrån att eleverna ska ges stöd i utbildningen som helhet?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framåtsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Sjöviksskolans anpassade grundskola i följande utsträckning:

Arbetssätt för extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningen i dess helhet

Skolenheten har i hög utsträckning arbetssätt för att kunna ge eleverna extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningen i dess helhet.

Rektorns styrning och ledning

Rektorn leder och styr i hög utsträckning arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i skolan och fritidshemmet utifrån att eleverna ska ge stöd i utbildningen i dess helhet.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl. Granskningen avslutas därmed.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Arbetssätt för extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningen i dess helhet

Det här området handlar om hur arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd bedrivs utifrån ett heldagsperspektiv. Det innefattar planering och genomförande av utbildningen i skolan och i fritidshemmet, hur erfarenheter från olika personalkategorier och elever tas tillvara och hur kontinuitet skapas vid övergångar mellan skola och fritidshem.

Skolinspektionen bedömer följande: Skolenheten har i hög utsträckning arbetssätt för att kunna ge eleverna extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningen i dess helhet.

Skolinspektionens granskning visar att stödarbetet vid Sjöviksskolans anpassade grundskola både planeras och genomförs utifrån ett heldagsperspektiv och att såväl personalens som elevernas erfarenheter av stöd tas tillvara. Granskningen visar även att det finns ett systematiskt arbete för att underlätta övergångarna mellan skolan och fritidshemmet samt att det finns flera sätt för skola och fritidshem att dela information om varandras arbete för att kunna möta elevernas behov av stöd utifrån ett heldagsperspektiv.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Heldagsperspektiv i stödarbetet

Granskningen visar att stödarbetet vid Sjöviksskolans anpassade grundskola både planeras och genomförs utifrån ett heldagsperspektiv. Stödarbetet på skolenheten är i hög grad inriktat på att anpassa lärmiljön i både skolan och fritidshemmet efter elevernas behov och det är förhållandevis få elever som har dokumenterade extra anpassningar eller särskilt stöd. I årskurs 1–3 finns tre klasser med sammanlagt sju elever. I varje klass arbetar en lärare samt två till fyra assistenter som oftast även arbetar i fritidshemmet. Det nära samarbetet mellan lärare och assistenter i kombination med elevernas ofta omfattande stödbehov gör att heldagsperspektivet präglar både planering och genomförande av stödinsatser. Detta sker dels informellt genom att personalen diskuterar stödinsatser då de arbetar tätt tillsammans och dels strukturerat inom ramen för skolenhetens mötesstruktur som beskrivs under rubriken "Förutsättningar för samarbete utifrån ett heldagsperspektiv" nedan. En del av arbetet med heldagsperspektivet består av att se till att stödarbetet utförs på liknande sätt i skola och fritidshem, även om själva stödet kan variera. Av intervjuer med lärare och personal i fritidshem samt assistenter framgår bland annat att de använder likadana bildstöd som är indelade i korta sekvenser och visar hela dagens aktiviteter, både de som sker i skolan och de som sker i fritidshemmet. Andra exempel på stödinsatser som personalen genomför i skola och fritidshem är att de ger eleverna möjlighet till återhämtning i vilrum, använder dofter som representerar olika känslor samt hjälper elever att använda käpp eller rullstol för att kunna delta i undervisningen. Av intervju med representanter för elevhälsan framgår även att det finns elever som har anpassad studiegång eftersom de behöver mycket återhämtning. Vidare berättar såväl lärare som fritidshemspersonal och assistenter om flera anpassningar som de har gjort efter att ha fått en elev som på grund av sin funktionsnedsättning har behov av särskilt stöd. Bland annat har en lärare tillsammans med assistenter utformat material som möjliggör att ta del av schemat med dagens aktiviteter taktilt som används i både skolan och fritidshemmet. Även om eleverna har stora stödbehov hela dagen så uppger lärarna att de gör mer anpassningar i skolan än i fritidshemmet eftersom undervisningen under skoltid är mer krävande för eleverna.

Granskningen visar vidare att såväl personalens som elevernas erfarenheter av stödarbete tas tillvara. Av insänt material och samtliga intervjuer framgår att mycket av stödarbetet i både skola och fritidshem är individuellt och anpassat efter varje enskild elev. Av intervjuerna med personalen framgår att de ofta utbyter erfarenheter med varandra, såväl spontant i det dagliga arbetet med eleverna som mer strukturerat på klassplaneringsmöten och möten för lärare respektive fritidshemspersonal som beskrivs under rubriken "Förutsättningar för samarbete utifrån ett heldagsperspektiv" nedan. Av intervju med elevhälsan framgår att

stödinsatser dokumenteras i skolans digitala system vilket gör att de lätt kan följas upp och utvärderas. Att åtgärder dokumenteras på detta sätt gör dem även tillgängliga för annan personal att ta del av. Flera i personalen har arbetat länge på skolan och andra har erfarenheter från verksamheter utanför skolan, exempelvis inom omsorgen, vilket bidrar till att personalen kan ta del av flera perspektiv på stödarbetet. Elevernas erfarenheter av stödarbete tas också tillvara. Eftersom många av skolans elever har nedsatt kommunikationsförmåga är det i flera fall personalen som får tolka ansiktsuttryck, ljud eller rörelser och med sin kännedom om eleverna förmedla vad eleverna tycker om olika insatser och aktiviteter. Även vårdnadshavare är en källa till information om elevernas erfarenheter av och åsikter om stödinsatserna. Information från vårdnadshavarna samlas dels in i den vardagliga kontakten i samband med hämtning och lämning och dels i samverkansmöten som hålls cirka en gång per termin.

Planerade övergångar för ökad kontinuitet

Granskningen visar att det finns ett systematiskt arbete för att underlätta övergångarna mellan skolan och fritidshemmet. Personalen arbetar på flera sätt för att skapa kontinuitet mellan skola och fritidshem. Bland annat använder de, som tidigare nämnts, likadant bildstöd i skolan som i fritidshemmet och tar upp båda verksamheternas planering när de visar eleverna vad som ska hända under dagen. Att flertalet av assistenterna arbetar i både skola och fritidshem bidrar till en kontinuitet för eleverna som får stöd av delvis samma personer under hela skoldagen. Det stärker samtidigt heldagsperspektivet i stödarbetet genom att ge assistenterna god kännedom om båda verksamheternas arbete som de delar med sig till övrig personal. Av intervju med lärarna framgår att de dessutom får inblick i fritidshemmet då de arbetar där när den ordinarie personalen är på konferens. Även de tidigare nämnda klassplaneringarna som hålls varje vecka ger personalen i skolan respektive fritidshemmet kännedom om varandras verksamheter och planeringar som de kan använda för att till exempel anpassa aktiviteten i den ena verksamheten till den andra verksamhetens planer.

Granskningen visar vidare att det finns flera sätt för personalen i skola och fritidshem att få information om varandras arbete. Den dagliga informationsöverföringen mellan skola och fritidshem sker dels organiserat genom morgonmöten och överlämning på eftermiddagen och dels informellt genom samtal i korridorerna samt via de assistenter som arbetar i båda verksamheterna. Innan skoldagen startar på morgonen samlar teamledaren för skolan personalen för ett kort avstämningsmöte som innehåller viss planering för dagen samtidigt som det är ett tillfälle för assistenterna att berätta hur morgonen har varit i fritidshemmet. Personalen i fritidshemmet och assistenterna uppger emellertid att de vanligen ägnar den största delen av morgonmötet åt att lösa bemanningen för dagen så att eleverna ska få stöd hela dagen och att de därför sällan hinner diskutera andra frågor. Vissa elever har skola och fritidshem i samma lokaler,

medan andra byter rum. Av intervju med assistenterna framgår att det är en i personalen som följer med de elever som byter lokal från skola till fritidshemmet och då även kort berättar för övrig personal i fritidshemmet hur dagen har varit och om det är något som kan vara bra för dem att känna till. Till exempel berättar assistenterna att de kan anpassa hur mycket vila en elev får i fritidshemmet efter hur eleven har haft det i skolan. En liknande informationsöverföring sker i de fall som eleverna har skola och fritidshem i samma lokaler. Vidare framgår av intervjuerna att personalen arbetar för att göra övergångarna mellan skolan och fritidshemmet tydliga för eleverna. För några elever tydliggörs övergången genom att de tar sin väska och sina skor och går till ett annat rum. För andra är det en speciell avslutningssång som visar att skoldagen är slut.

Rektorns styrning och ledning

Det här området handlar om hur rektorn styr och leder arbetet på organisatorisk nivå för att möjliggöra ett heldagsperspektiv i stödarbetet. Området innefattar tydlighet i roller och ansvarsområden, förutsättningar och former för samverkan mellan olika personalkategorier gällande stödsatser samt hur rektorn arbetar för att personalen ska ha den kunskap och kompetens som behövs för att kunna ge eleverna stöd under hela dagen i skola och fritidshem. Även rektorns uppföljning av stödarbetet ingår i området.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i hög utsträckning arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i skolan och fritidshemmet utifrån att eleverna ska ges stöd i utbildningen i dess helhet.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn leder och organiserar arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd ur ett heldagsperspektiv genom att förmedla tydliga arbets- och förhållningssätt. Rektorn organiserar verksamheten så att den kan följas upp utifrån ett heldagsperspektiv och så att personalen får goda förutsättningar att samarbeta. Vidare visar granskningen att rektorn kartlägger behovet av kompetensutveckling och vid behov initierar utbildningsinsatser.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Ledning och organisation

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd ur ett heldagsperspektiv genom att förmedla tydliga arbets- och förhållningssätt. De intervjuade ger en samstämmig bild av att skolenhetens personal har samsyn kring att all personal ska möta elevernas olika utmaningar och styrkor och att stödarbetet ska sträcka sig över hela skoldagen. Det

finns en uttalad ambition att alla i personalen ska arbeta med lågaffektivt bemötande och tydliggörande pedagogik för att förbereda eleverna på vad som ska hända. Att rektorn har organiserat så att all personal som arbetar i en klass har gemensam planering är en åtgärd som syftar till både samsyn och heldagsperspektiv på stödarbetet. Av intervju med rektorn framgår vidare att hen i samband med införandet av den nya läroplanen har lett ett arbete med att tydliggöra de olika yrkesrollerna och vad lärare, assistenter och personal i fritidshem ska och inte ska göra. Bland annat har det handlat om att tydligare fokusera på elevernas kunskapsutveckling genom att personalen med hjälp av specialpedagogen och Specialpedagogiska skolmyndigheten har arbetat med läroplanen och hur den kan appliceras på arbetet i både skola och fritidshem. Personalen har även gått igenom vilka lagrum som styr vilka delar av skolans verksamhet och teamledaren för fritidshemmet har arbetat med att sätta fokus på fritidshemmets roll i skolan. Utvecklingsarbetet har bidragit till ett starkare heldagsperspektiv på stödarbetet eftersom det har tydliggjort vikten av att alla i verksamheten ska vara delaktiga i att få eleverna att utvecklas så långt som möjligt.

Granskningen visar även att rektorn organiserar verksamheten så att den kan följas upp utifrån ett heldagsperspektiv. Som tidigare beskrivits samlas alla som arbetar i en klass varje vecka och planerar gemensamt. I årskurs 1–3 finns det dessutom två personer som är teamledare med särskilt organisatoriskt ansvar: en som inriktad mot fritidshemmet och en mot skolan. Teamledarna bidrar till att organisera arbetet i de två verksamheterna och leder de möten som hålls för personalen i skolan respektive fritidshemmet. De fungerar även som en länk mellan skolledningen och övrig personal genom att de varje vecka deltar i ett möte med den biträdande rektorn som ansvarar för den anpassade grundskolan. Eftersom dessa möten handlar både om skolan och fritidshemmet så blir de ett sätt för rektorn att följa upp att gemensamma förhållningssätt och heldagsperspektiv tillämpas i arbetet. Av intervju med rektorn och elevhälsans representanter framgår att även elevhälsoteamets möten ger rektorn möjlighet att följa upp och utveckla stödarbetet utifrån ett heldagsperspektiv eftersom det är ett forum för diskussion om bland annat frågor om stödarbete i såväl skola som fritidshem. Elevhälsans personal följer även upp elevers närvaro och stöttar elever och vårdnadshavare så att elever kommer till skolan. För att följa hur stödarbetet går till och fungerar i praktiken används bland annat observationer i skolverksamheten. Av intervjuerna framgår att dessa oftast görs av specialpedagogen. Det är emellertid otydligt om verksamheten i fritidshemmet observeras.

Förutsättningar för samarbete utifrån ett heldagsperspektiv

Granskningen visar att rektorn organiserar verksamheten så att personalen får goda förutsättningar att samarbeta utifrån ett heldagsperspektiv. Alla som arbetar i en klass har, som tidigare nämnts, ett klassplaneringsmöte varje vecka då de diskuterar och planerar stödarbetet. Personalen kan då utbyta erfarenheter och

utvärdera de insatser som görs samt diskutera hur dessa eventuellt kan förändras eller förbättras. Personalen i fritidshemmet uppger dock att mötena främst fokuserar på skolan och efterfrågar mer fokus på fritidshemmet. Utöver klassplaneringsmötena träffas lärarna och fritidspersonalen uppdelat en gång i veckan. Av intervjuer med lärare, personal i fritidshem och assistenter framgår att de även på dessa möten planerar och diskuterar stödinsatser i skola respektive fritidshem. Ytterligare tillfällen då stödinsatser ur ett heldagsperspektiv diskuteras är elevhälsoteamets möten som hålls varannan vecka samt samverkansmöten som hålls cirka en gång per termin med vårdnadshavare och externa aktörer som habiliteringen. Varje vecka har skolenheten en konferens på eftermiddagstid. Vid varje tillfälle deltar halva personalstyrkan i konferensen och halva arbetar i fritidshemmet. Denna struktur medför att all personal har möjlighet att delta i konferensen varannan vecka. På konferenserna förekommer både diskussioner som rör stödarbete ur ett heldagsperspektiv och utbyte av erfarenheter, även om mötena ofta fokuserar på frågor som rör hela skolan, som genomgång av kvalitetsrapport eller budget. Av intervju med elevhälsan framgår att stödinsatser dokumenteras i skolans digitala system vilket gör att de lätt kan följas upp och utvärderas. Att åtgärder dokumenteras på detta sätt gör även dem tillgängliga för annan personal att ta del av. Genom att ha flera forum där skolans olika personalkategorier gemensamt kan diskutera stödarbete möjliggör rektorn utbyte av erfarenheter. Av intervjuerna framgår att alla personalgrupper får komma till tals på de gemensamma mötena. Personalen berättar att alla som arbetar på skolenheten delar med sig av erfarenheter, oavsett om det är en lärare, assistent eller personal i fritidshemmet. Av intervju med rektorn och elevhälsan framgår att det finns fler möjligheter nu än tidigare för personalen i skolan och fritidshemmet att gemensamt diskutera och planera stödinsatser, men att det är ett område som fortfarande är under utveckling.

Kunskap och kompetens

Granskningen visar att rektorn kartlägger behovet av kompetensutveckling för att kunna bedriva stödarbetet ur ett heldagsperspektiv och vid behov initierar utbildningsinsatser. Av samtliga intervjuer framgår att rektorn tar upp kompetensutveckling vid medarbetarsamtal. Behov av kompetensutveckling kan även framkomma i samband med att personal från elevhälsan handleder personalen. Sådan handledning ges såväl vid behov som under möten med elevhälsoteamet eller samverkansmöten samt när elevhälsans personal tre gånger per termin deltar i klassplaneringsmöten. Elevhälsans personal förmedlar eventuella utvecklingsbehov till rektorn och utifrån de identifierade behoven initierar rektorn eller elevhälsans personal utbildningsinsatser. Som exempel framkommer att specialpedagogen och skolpsykologen under föregående läsår höll i kompetensutveckling genom föreläsningar med uppföljande handledning kring lågaffektivt bemötande på både grupp- och individnivå efter att rektorn noterat ett ökande antal tillbudsanmälningar. Initialt var det en insats för just den

personalgruppen det gällde, men av intervju med rektorn framgår att den kompetensutvecklingen nu ingår i skolenhetens förebyggande och främjande arbete. Elevhälsans representant uppger att arbetssättet med regelbunden handledning bidrar till att skolan inte fastnar i vissa typer av stöd, utan hela tiden omvärderar och utvecklar sitt arbete samtidigt som de kan upptäcka utvecklingsbehov. Av intervjuerna framgår även att såväl lärare som assistenter och fritidshemspersonal inför läsårsstarten har fått utbildning från Specialpedagogiska skolmyndigheten och kommunen kring en specifik funktionsnedsättning utifrån behov i verksamheten. Av intervjuer med assistenter och personal i fritidshem framgår att vissa i personalen efterfrågar mer utbildning i användandet av tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Rektorn berättar att sådan utbildning har erbjudits all personal via en digital kurs, men uppger att hen inte har följt upp i vilken utsträckning personalen har deltagit i utbildningen.

På Skolinspektionens vägnar

2023-10-13

X Sarah Vinterlycka

Sarah Vinterlycka

Beslutsfattare

Signerat av: Sarah Vinterlycka

2023-10-13

X Ola Rydkvist

Ola Rydkvist

Föredragande

Signerat av: Ola Rydkvist

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Sara Algulin och undervisningsrådet Eleonor Duvander deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Sjöviksskolans anpassade grundskola i Trelleborgs kommun besöktes den 11 och 12 september 2023 av utredarna Sara Algulin och Ola Rydkvist.

Sjöviksskolans anpassade grundskola är en del av Sjöviksskolan i Trelleborgs kommun. Vid Sjöviksskolan bedrivs undervisning i förskoleklass, fritidshem, grundskolans årskurser 1–9 samt årskurs 1–9 anpassad grundskola. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolenheten 535 elever, varav 22 i anpassad grundskola. Granskningen omfattar den anpassade grundskolans årskurser 1–3 med tillhörande fritidshem. Sju av skolans elever går i de aktuella klasserna och två av dessa är inskrivna i fritidshem. Skolenheten leds av en rektor och flera biträdande rektorer, varav en ansvarar för bland annat den anpassade grundskolan.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare i årskurserna 1–3
- En gruppintervju med personal i fritidshem
- En gruppintervju med stödpersonal
- En gruppintervju med representanter för elevhälsan
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning har skolan och fritidshemmet arbetssätt för att kunna ge eleverna extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningen i dess helhet?

- Heldagsperspektiv i stödarbetet
- Planerade övergångar för ökad kontinuitet

Frågeställning 2: I vilken utsträckning leder och styr rektorn arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i skolan och fritidshemmet utifrån att eleverna ska ge stöd i utbildningen som helhet?

- Ledning och organisation
- Förutsättningar för samarbete utifrån ett heldagsperspektiv
- Kunskap och kompetens

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

3 kap. 2 och 5-7 §§, 4 kap. 4 § samt 14 kap. 2 § skollagen (2010:800)

Förordning (SKOLFS 2010:255) om läroplan för anpassade grundskolan,
2.5 Övergång och samverkan samt 2.8 Rektorns ansvar.

Prop. 2009/10:165 s. 287